

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล
3. การจัดบริการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีความเป็นมาโดยที่ก่อนปี พ.ศ. 2530 ได้มีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญศึกษา 3 รูปแบบคือ

1. การศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำ เปิดสอนเป็นชั้นเรียนโดยสอนในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเรียกว่าโรงเรียนผู้ใหญ่ มีครูสอนเป็นรายวิชาในแต่ละระดับชั้น

2. การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก (การสอบเทียบ) จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคลที่ขาดโอกาสทางการศึกษา วิธีเรียนนักศึกษาต้องค้นคว้าด้วยตนเองและต้องมีการพบกลุ่ม

3. การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องศึกษาจากคู่มือเรียน ฟังบทเรียนจากวิทยุและพบกลุ่มถ้ามีปัญหาที่ซักถามครูประจำกลุ่มหรือเขียนจดหมายตามศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530)

การจัดการศึกษาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวทั้งหลักสูตรและวิธีการดำเนินงานเป็นอิสระต่อกัน ดังที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533) ได้ระบุไว้ดังนี้

ถ้านักศึกษาลงทะเบียนเรียนการศึกษาแบบใดแล้วจะต้องเรียนแบบนั้นจนกว่าจะจบหลักสูตรของแต่ละระดับ ไม่สามารถจะเลือกเรียนแบบอื่น ๆ ได้ในเวลาเดียวกันและวิชาที่สอบได้ไว้แต่ละรูปแบบการเรียนก็ไม่สามารถนำมารวมกันได้

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญได้มีการปรับปรุงมาเรื่อยจนถึงปัจจุบัน
กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ปรับมาเป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา
พ.ศ. 2530 ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 1-2 พุทธศักราช 2527
และระดับที่ 3 พ.ศ. 2524 เป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา

2. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 พ.ศ. 2524 เป็นหลักสูตรการศึกษานอก
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 5 ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนใช้หลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ได้ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้เป็นหมวดวิชาให้เหมาะสม
กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเรียกว่าหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530) ส่วนในวิธีการเรียนนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน
ได้แบ่งวิธีเรียนออกเป็น 3 วิธีเรียน ดังนี้

1. วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (เดิมคือ การศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำ) จัดขึ้นเพื่อเปิด
โอกาสให้ประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบได้มีการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้
ตลอดจนยกระดับความเป็นอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น โดยการเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่ในเวลาเย็น ดังนี้

1.1 ระดับประถมศึกษา เปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่
น้อยกว่า 2 คาบ ๆ ละ 50 นาที

1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เปิดสอนไม่น้อยกว่า 5 วัน ๆ ละ ไม่น้อย
กว่า 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที

1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 6 วัน ๆ
ละไม่น้อยกว่า 5 คาบ ๆ ละ 50 นาที

2. การเรียนแบบตนเอง (เดิมคือ การศึกษาผู้ใหญ่ประเภทบุคคลภายนอก)
เป็นการจัดการศึกษาต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การอบรม
จริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ความสามารถสอบได้วุฒิต่าง ๆ ด้วยตนเอง นักศึกษาส่วน
มากอยู่ในส่วนกลางการเรียนต้องมีการพบกลุ่มหมวดวิชา ๆ ละ 6 ชั่วโมงทุกหลักสูตรและมีการ
สอบเทียบความรู้

3. วิธีเรียนทางไกล (เดิมคือ การศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์)
เป็นการเรียนแบบระบบเปิด คือ เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสมัครลงทะเบียนเรียนได้อย่างทั่วถึง
ไม่จำกัดในเรื่องเวลาเรียนและสถานที่ วิธีเรียนเรียนจากสื่อประสม เช่น ศึกษาด้วยตนเอง
จากเอกสาร จากวิทยุ วัสดุทัศนูปกรณ์และการสื่อสารทางไปรษณีย์ รวมทั้งการพบกลุ่มของ
นักศึกษา โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ประสานงานให้เกิดกิจกรรม และเป็นที่ปรึกษาให้ความ
ช่วยเหลือแนะนำแนะแนว มีการสอนเสริม การจัดศูนย์การเรียนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบวิธีการเรียนทั้ง 3 วิธี (ชั้นเรียน ทางไกล ตนเอง)

วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ชร.)	วิธีเรียนทางไกล (ทก.)	วิธีเรียนด้วยตนเอง
1. นักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครู อาจารย์ ผู้สอนโดยตรง ใช้เวลาตอนเย็น หลังจากเลิกงานแล้ว	1. นักศึกษาหาความรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ แบบเรียน และฟังวิทยุ หรือศึกษาจากสื่ออื่น ๆ เช่น จากกลุ่มเพื่อน จากห้องสมุด ศูนย์การเรียน	1. นักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากตำราแบบเรียน หรือสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ เข้าห้องสมุด ศูนย์การเรียน
2. เมื่อมีปัญหาการเรียนไม่เข้าใจในเรื่องใด นักศึกษาก็สามารถซักถามครูผู้สอนได้ทันที	2. เมื่อมีปัญหาการเรียนใดๆ นักศึกษาจะใช้วิธีไปสอบถามเพื่อน ๆ ที่เรียนในกลุ่มเดียวกัน หรือเก็บปัญหาเอาไว้ รอสอบถามอาจารย์ประจำกลุ่ม เมื่อมาเข้าพบกลุ่มก็ได้	2. เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาใด นักศึกษาต้องพยายามทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชานั้นด้วยตนเอง หรือใช้วิธีสอบถามจากผู้รู้ที่อยู่ใกล้ตนเอง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ได้
3. การประเมินผลการเรียนโรงเรียนจะประเมินผลการเรียนระหว่างภาค แล้วนำไปรวมกับคะแนนสอบปลายภาคเรียน เป็นผลการศึกษาแต่ละหมวดวิชา.	3. การประเมินผลการเรียน นักศึกษาจะได้รับการประเมินผลระหว่างเรียนและปลายภาคเรียน คะแนนระหว่างภาคเรียนเป็นผลการศึกษาของแต่ละหมวดวิชา	3. ไม่มีการประเมินผลระหว่างภาคเรียน มีแต่การประเมินผลปลายภาคเรียน ละ 1 ครั้ง คะแนนที่สอบได้แต่ละหมวดวิชาถือว่าเป็นผลการศึกษาของหมวดวิชานั้น ๆ
4. นักศึกษาที่จะมีสิทธิ์เข้าสอบเพื่อประเมินผลปลายภาคเรียนจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของเวลาเรียนเดิม	4. นักศึกษาจะมีสิทธิ์เข้าสอบเพื่อประเมินผลปลายภาคเรียนจะต้องมีเวลาพบกลุ่มให้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด	4. นักศึกษาสมัครลงทะเบียนหมวดวิชาใด ก็มีสิทธิ์สมัครเข้าสอบหมวดวิชานั้น และต้องมีเวลาพบกลุ่มให้ครบตามเกณฑ์

วิธีเรียนแบบชั้นเรียน (ชร.)	วิธีเรียนทางไกล (ทก.)	วิธีเรียนด้วยตนเอง
5. นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มให้ครบตามโครงสร้างที่หลักสูตรกำหนด	5. นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด	5. นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มให้ครบตามโครงการสร้างหลักสูตรที่กำหนด
6. นักศึกษาต้องมีเวลาเข้าชั้นเรียนตามตารางที่โรงเรียนกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนสูงกว่าวิธีเรียนทางไกลและเรียนด้วยตนเอง	6. นักศึกษามีโอกาสที่จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้าชั้นเรียน แต่จะต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองได้เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน จะต้องมีความขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	6. นักศึกษามีโอกาสประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาเช่นเดียวกับการศึกษาทางไกล แต่ผู้ que เลือกเรียนวิธีนี้จะต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษกว่าวิธีเรียนในชั้นเรียนและวิธีเรียนทางไกลโดยจะต้องจัดวิธีการเรียนด้วยตนเองจะต้องพยายามไฝหาความรู้ทุกวิถีทาง โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มีความจำเป็นมากสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง
7. นักศึกษาที่จะจบหลักสูตรได้ต้องเรียนและสอบผ่านหมวดวิชาบังคับ และวิชาเลือกให้ครบตามเงื่อนไขของหลักสูตร	7. นักศึกษาที่จะจบหลักสูตรได้ต้องเรียนและสอบผ่านหมวดบังคับและวิชาเลือกให้ครบตามเงื่อนไขของหลักสูตร	7. นักศึกษาที่จะจบหลักสูตรต้องเรียนและสอบผ่านหมวดวิชาบังคับและวิชาเลือกให้ครบตามเงื่อนไขของหลักสูตร

การศึกษาทั้ง 3 วิธี แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงจะกล่าวเฉพาะการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้สำหรับผู้ที่พ้นการศึกษาภาคบังคับแล้ว หรือผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาเพื่อส่งเสริมพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการดังต่อไปนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534)

1. หลักการของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1.1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติม อันเป็นพื้นฐานให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพตามความสามารถ ความสนใจและความถนัด ตลอดจนรู้จักหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกงานอาชีพ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น

1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำหรับปรับปรุงการดำเนินชีวิตของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ

1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

1.4 เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพในด้านจริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมในแนวทางอันเป็นการช่วยพัฒนาประเทศ

1.5 เป็นการศึกษาที่จัดให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า หลักการของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญเป็นการศึกษาที่จัดเพื่อให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งควรต้องมาศึกษารายละเอียดของจุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่จะกล่าวต่อไปนี้

2. จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ

2.2 มีความรู้ ทักษะเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติมและวัฒนธรรมอันดีงาม

2.3 เห็นคุณค่าและธำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม
อันดีงาม

2.4 เข้าใจปัญหาบ้านเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รู้จักพิจารณา
และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2.5 เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.6 มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาอาชีพ ฝึกให้ขยันอดทนและประหยัด ตลอดจนรู้
จักสงวนป่าและรักษาธรรมชาติสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ทั้งใน
ปัจจุบันและอนาคต

3. โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสาสามัญ ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสาสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หมวดวิชา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ (หน่วยการเรียนรู้)	วิชาเลือก (หน่วยการเรียนรู้)	
วิชาภาษาไทย	ภาษาไทย (7)	ภาษาไทย 1 (9)	จะเลือกเรียนหมวด วิชาใดก่อนก็ได้
วิชาคณิตศาสตร์	คณิตศาสตร์ (3)	คณิตศาสตร์ 1 (9) คณิตศาสตร์ 2 (9)	การเลือกเรียนใน หมวดวิชาเลือกจะ ต้องเรียนเรียงตาม ลำดับ
วิชาส่งเสริม คุณภาพชีวิต	ส่งเสริมคุณภาพชีวิต (3)	ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาค เหนือ 1 (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ 2 (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาค กลาง 3 (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาค ใต้ 4 (9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาค ตะวันออก 5 (9)	จะเลือกเรียนหมวด วิชาใดก่อนก็ได้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมวดวิชา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ (หน่วยการเรียนรู้)	วิชาเลือก (หน่วยการเรียนรู้)	
วิชาอาชีพ	โลกของงานอาชีพ (3)	อาชีพที่เป็นการฝึกทักษะ (200 ชม. = 1 หมวด วิชา)	วิชาอาชีพเลือกผู้ เรียนจะเลือกเรียน หรือเทียบโอนได้ ทั้ง 3 หมวดวิชา ตามวิธีการและ เกณฑ์ที่กรมการ ศึกษานอกโรงเรียน กำหนด
ภาษาต่าง ประเทศ		ภาษาอังกฤษ 1 (9) ภาษาอังกฤษ 2 (9)	จะเลือกเรียนหมวด วิชาใดก่อน
วิชา วิทยาศาสตร์		วิชาวิทยาศาสตร์ 1 (9) วิชาวิทยาศาสตร์ 2 (9)	จะเลือกเรียนหมวด วิชาใดก่อนก็ได้
	4 หมวดวิชา 7 หมวดวิชา	3 หมวดวิชา (อย่างน้อย)	ผู้เรียนต้องเรียน หรือโอนวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา สำหรับวิชาเลือกจะ เรียนหรือเทียบหรือ โอนไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชาบังคับ และวิชาเลือก รวม ไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา (53 หน่วยการเรียนรู้)

4. เกณฑ์การเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4.1 การเรียนตามหลักสูตรนี้ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนและนำผลการเรียนแต่ละวิธีมารวมกัน เพื่อขอจบหลักสูตรได้ กับทั้งสามารถโอนผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกด้วย

4.2 เกณฑ์การเรียนให้จบหลักสูตรทั้ง 3 วิธีเรียน กำหนดดังนี้

- นักศึกษาต้องสอบให้ได้หมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา หมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา รวมแล้วไม่น้อยกว่า 7 หมวดวิชา และต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

- การเรียนแบบชั้นเรียน กำหนดเวลาเรียนไว้ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ผู้เรียนจะต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จึงจะมีสิทธิเข้าสอบปลายภาคเรียนปีหนึ่ง ๆ มี 2 ภาคเรียน ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน และจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

- การเรียนทางไกล กำหนดเวลาเรียนไว้ภาคเรียนละ 18-20 สัปดาห์ ผู้เรียนจะต้องมีเวลาพบกลุ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 จึงจะมีสิทธิเข้าสอบปลายภาคเรียน ปีหนึ่ง ๆ มี 2 ภาคเรียน ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน

- การเรียนด้วยตนเอง กำหนดเวลาเรียนไว้เป็นภาคเรียน ปีหนึ่ง ๆ มี 2 ภาคเรียน ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน และต้องพบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

- นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทุกวิธีเรียน จะต้องเข้ารับการประเมินผลการเรียนตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530

5. เกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 จะได้รับการพิจารณาอนุมัติให้จบหลักสูตร ซึ่งจะมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้ที่จบในระบบโรงเรียนทุกประการ จะต้องผ่านเกณฑ์ดังนี้ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, 2534)

5.1 สอบได้หมวดวิชาบังคับ 4 หมวดวิชา

- 5.2 สอบได้หมวดวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา
- 5.3 ต้องผ่านเกณฑ์การพบกลุ่มและกิจกรรมการพบกลุ่มตามเกณฑ์ของแต่ละวิธีเรียนกำหนด
- 5.4 ต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 2 ปี (4 ภาคเรียน) ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ก็อาจจบได้ก่อนกำหนด

1. การพบกลุ่มย่อยให้นักศึกษาเลือกพบกลุ่มได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้
 - 1.1 พบกลุ่มเป็นรายสัปดาห์ ๑ ละครั้ง ๑ ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง
 - 1.2 พบกลุ่มเป็นรายปักษ์ ๑ ละครั้ง ๑ ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง
 - 1.3 พบกลุ่มเดือนละครั้ง ๑ ละ 2 วัน ๑ ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง
2. การพบกลุ่มใหญ่ คือ การจัดให้นักศึกษาได้ฟังคำบรรยาย โดยวิทยากรพิเศษ โดยมีนักศึกษาดังแต่ 50 คนขึ้นไป ฟังคำบรรยายสรุป หมวดวิชาละ 5 ชั่วโมงต่อเดือน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530)

ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 นักศึกษาแต่ละระดับจะเลือกเรียนวิธีเรียนแบบใดก็ได้แล้วนำผลการเรียนจากแต่ละวิธีเรียนมารวมกันเพื่อขอจบหลักสูตร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2533)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษาได้แบ่งหลักสูตรเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวิธีเรียน 3 วิธี คือ วิธีเรียนแบบชั้นเรียน แบบตนเองและวิธีเรียนทางไกล

วิธีเรียนทางไกล

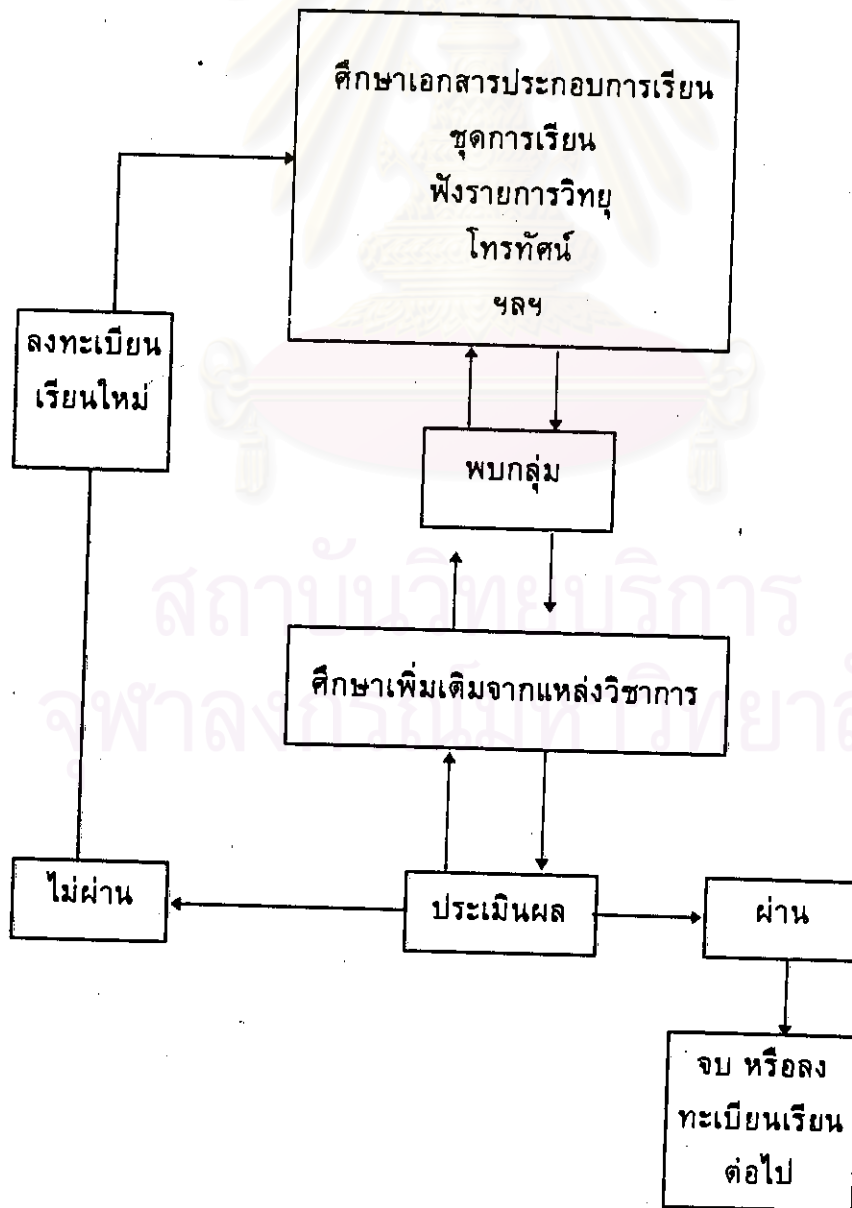
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา วิธีเรียนทางไกลถือว่าเหมาะสมกับประชาชนที่อยู่ไกลและมีภารกิจมาก นักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเป็นนักศึกษาที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศึกษาตำราเรียนแบบเรียนและเอกสารต่าง ๆ พร้อมทั้งฟังบทเรียนทางวิทยุและต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มตามที่หลักสูตรกำหนดโดยมีหลักการดังนี้

1. ใช้สื่อประสม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุและการจัดกิจกรรมพบกลุ่ม
2. เป็นการเรียนระบบเปิด คือ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกสถานที่ทุกเวลาตามความสะดวกของนักศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยไม่มีข้อจำกัด
3. เป็นการพึ่งพาตนเอง คือ นักศึกษาต้องวางแผนและเรียนด้วยตนเอง โดยใช้สื่อประสม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2533)

การเรียนการสอนทางไกล

การเรียนทางไกลเป็นการศึกษาด้วยตนเองจากสื่อการเรียนต่าง ๆ ได้แก่ แบบเรียน ชุดการเรียน เอกสารสิ่งพิมพ์ ฟิล์มบทเรียนทางวิทยุพบครูประจำศูนย์การเรียน (ครูประจำกลุ่ม) เพื่อร่วมกลุ่มโดยนำความรู้ที่ได้จากสื่อประสมต่าง ๆ การศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งวิชาการมาอภิปรายพูดคุย ได้มีการคิดวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับกลุ่มและตนเอง นอกจากนี้มีการประเมินผลเมื่อนักศึกษาพบกลุ่มครบตามเกณฑ์ของหลักสูตร ถ้าผ่านนักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนวิชาต่อไปหรือจบหลักสูตร แต่ถ้าไม่ผ่านต้องลงทะเบียนเรียนใหม่ในวิชาเดิม ซึ่งพอสรุปขั้นตอนการศึกษาทางไกลดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการเรียนทางไกล

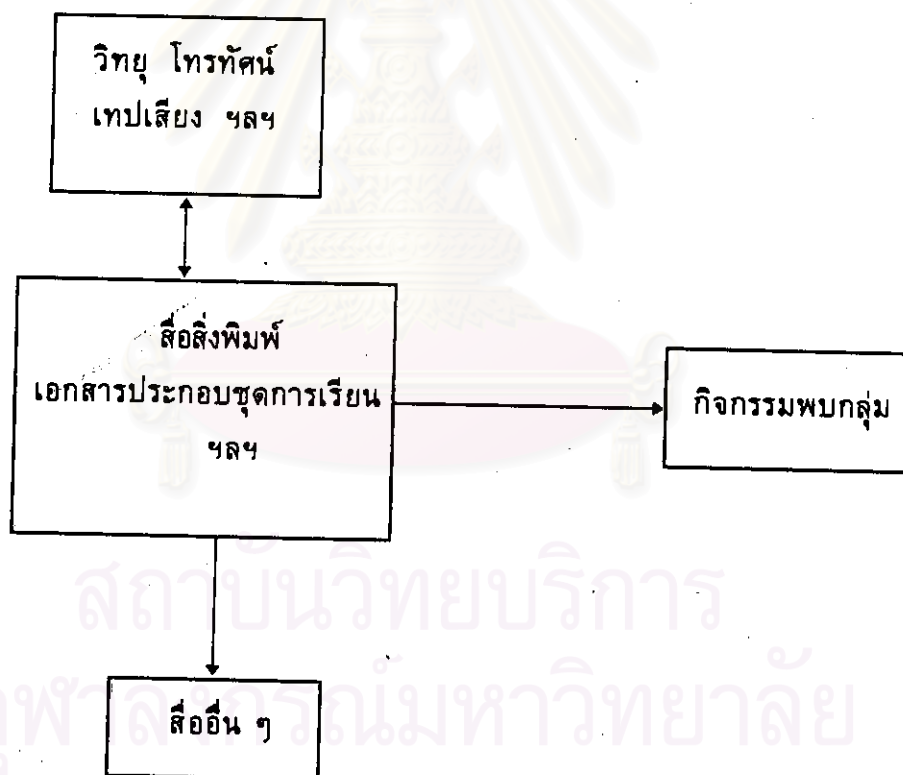

สื่อการเรียนทางไกล

การเรียนทางไกล เป็นการเรียนโดยใช้สื่อประสม ซึ่งประกอบด้วยสื่อหลัก สื่อเสริม และการพบกลุ่ม (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2535)

1. สื่อหลัก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ ชุดการเรียน เอกสารประกอบการเรียน ฯลฯ
2. สื่อเสริม ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เทปคาสเซต ฯลฯ
3. การพบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ร่วมกันตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสพบปะรู้จักคุ้นเคย ฝึกกระบวนการคิด การตัดสินใจแก้ปัญหา และการทำงานกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนการสอนทางไกล

2. ครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกล

ครูประจำกลุ่ม คือ ผู้ที่ผ่านการอบรมและได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ

การเรียนทางไกลนั้นนอกจากผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากสื่อการเรียนต่าง ๆ ได้แก่ การอ่านคู่มือเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านทางประสาทตา การฟังรายการวิทยุซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการฟังแล้ว นักศึกษาจะต้องไปพบครูประจำกลุ่ม และเพื่อนร่วมกลุ่มทำ ให้มีโอกาสนอภิปราย พูดคุยกันในเรื่องที่ได้อ่านได้ฟังมาแล้ว ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ฝึกหัดการคิด และวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มและตนเอง ในการที่นักศึกษาไปพบกลุ่มแต่ละครั้งนั้นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครูประจำกลุ่ม "... ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานให้เกิดกลุ่มผู้เรียนเกิดการ อภิปรายกลุ่ม เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ปัญหาการเรียนของผู้เรียน แนะนำ การลงทะเบียนเรียน การเลือกวิชาเรียน ตรวจแบบฝึกหัด..."(กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2530)

บทบาทของครูประจำกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญศึกษา

เนื่องจากครูประจำกลุ่มจะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง กรมการศึกษาออกโรงเรียน (2534) จึงได้กำหนดบทบาทของครูประจำกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์งานการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ
2. ทำหน้าที่ครูธุรการของกลุ่ม เช่น จัดทำบัญชีนักศึกษา แผนการจัดกิจกรรม การพบกลุ่ม แนะนำและตรวจสอบการขึ้นทะเบียน ลงทะเบียนของนักศึกษา
3. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือ และให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมกลุ่มของนักศึกษา
4. พบกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มตามระยะเวลาที่กำหนด
5. ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือการเรียนการสอนของนักศึกษา
6. ตรวจแบบฝึกหัด ข้อทดสอบ และจัดทำคะแนนระหว่างภาคเรียน ส่งศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
7. รายงานผลการปฏิบัติงานถึงศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ภายในวันที่ 5 ของทุกเดือน
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมอบหมาย

คุณสมบัติของครูประจำกลุ่ม

บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
วิธีเรียนทางไกล ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2533)

1. มีบุคลิกดี มีความประพฤติดี เป็นที่ศรัทธาเชื่อถือของประชาชนในท้องถิ่น
2. อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
3. ไม่เป็นโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจ
4. มีความสนใจในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
5. ในกรณีที่เป็นผู้มีงานประจำ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาเป็นลาย-
ลักษณ์อักษร

6. ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด
7. มีวุฒิกว คือ ป.กศ.สูง หรือเทียบเท่าขึ้นไป

นอกจากคุณสมบัติทั้ง 7 ประการข้างต้นแล้ว ครูประจำกลุ่มยังต้องมีบทบาทเช่นเดียวกับครูสอนการศึกษาผู้ใหญ่โดยทั่วไปด้วย และเอกสารของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (2534) ได้สรุปบทบาทของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษา วิธีเรียนทางไกลว่ามีงานหลักต้องรับผิดชอบ 3 ประการ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์และการแนะแนว

การประชาสัมพันธ์ ครูประจำกลุ่มจะต้องประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเรื่องแผ่นปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ เรื่องเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน

การแนะแนว ครูประจำกลุ่มต้องให้การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เช่น แนะนำการเรียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน และเป็นข้อมูลในการศึกษาต่อ ส่วนการแนะแนวด้านอาชีพ ครูประจำกลุ่มให้ข้อมูลข่าวสารแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ตลอดจนแนวโน้มของแต่ละอาชีพในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัว ครูประจำกลุ่มต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ที่ด้อย พลาดโอกาสอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อเป็นนักศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงหวังเป็นที่พึ่งทั้งทางกายและจิตใจ ครูจึงต้องให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อมูลในการที่จะดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. งานธุรการ

ครูประจำกลุ่มจะต้องเสนอเอกสาร เพื่อเสนองานธุรการต่อศูนย์การ ศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดเพื่ออนุมัติ หรืออนุญาต และดำเนินการต่อไป

3. งานประเมินผล

ครูประจำกลุ่มจะต้องทำหน้าที่งานทะเบียนที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด เพราะงานนี้มีความสำคัญมาก เช่น จัดทำทะเบียนประวัตินักศึกษาที่ขึ้นทะเบียนทุกภาคเรียน เพื่อความสะดวกในการแจ้งสถิติข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนนักศึกษา บันทึกวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน และผลการสอบทุกภาคเรียน ตรวจสอบแผนการลงทะเบียนและการบันทึกผลการเรียนในแผนการเรียนของนักศึกษา ของครูประจำกลุ่มและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดให้ตรงกันและต้องเก็บสำเนาแจ้งผลการสอบ (รบ.1, รด.1, รย.1) แต่ละภาคเรียน และจะต้องเป็นผู้แนะนำให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนให้เป็นไปตามโครงสร้างของแต่ละหลักสูตร ตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

3. การจัดบริการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน

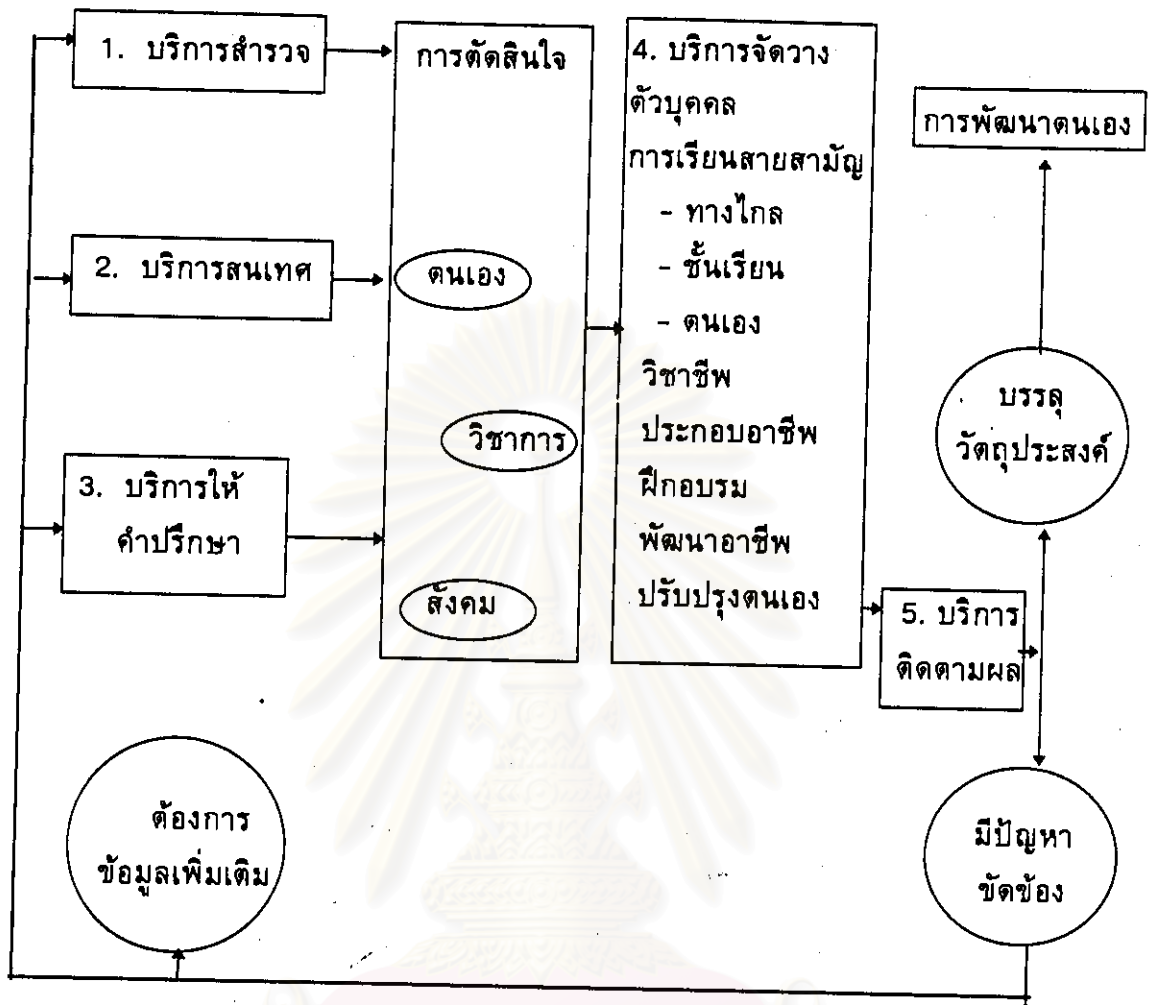
หลักการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2531) ได้กำหนดหลักการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ไม่เป็นการบังคับ แต่ชี้ช่องทางให้รู้จักตนเองเพื่อให้สามารถตัดสินใจหาทางเลือกอย่างเหมาะสม
2. มุ่งพัฒนาผู้รับบริการในลักษณะบูรณาการทั้งชีวิตมากกว่าแยกเป็นเรื่อง
3. งานแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการผสมผสานสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ
4. การแนะแนวเป็นภารกิจของบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ บุคลากรแนะแนว ครู ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูธุรการ ฯลฯ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

กระบวนการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน

กระบวนการแนะแนวของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เน้นให้ประชาชนนอกระบบ รู้จักนำกระบวนการคิดเป็นมาใช้ คือ รู้จักตนเอง สามารถวิเคราะห์ข่าวสาร รู้จักแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาของตนเอง สามารถปรับตนเองได้อย่างเหมาะสมตามอัธยาศัย ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534)

แผนภูมิที่ 3 แผนภูมิแสดงกระบวนการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน

บริการแนะแนวตามกระบวนการดำเนินการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียนมี 5 บริการคือ

1. บริการสำรวจข้อมูลเป็นบริการที่จัดเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษา สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. บริการให้ข่าวสารข้อมูลเป็นบริการจัดหา รวบรวมนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ
3. บริการให้คำปรึกษา เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาหรือผู้ที่ยังไม่อาจตัดสินใจได้

4. บริการตัดสินใจ เป็นบริการที่กระตุ้นให้ผู้รับบริการได้นำข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้รับบริการทั้งสามด้าน เพื่อตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายสามัญหรืออาชีพหรือเลือกประกอบอาชีพ

5. บริการติดตามผลและประเมินผลเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อติดตามผลผู้ที่ได้รับบริการไปแล้วว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง รวมทั้งประเมินผลดำเนินงานการให้บริการแนะแนว ทั้ง 5 บริการนี้ ผู้รับบริการอาจตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาและสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมหลังจากได้รับบริการแนะแนวบริการใดบริการหนึ่งก็ได้ เช่น ผู้รับบริการแนะแนวคนหนึ่งเมื่อสำรวจข้อมูลทั้ง 3 ด้าน เกี่ยวกับตนเองได้อย่างชัดเจนจนรู้จักตนเองและเข้าใจตนเองได้เพียงพอแล้วก็ตัดสินใจได้แต่ผู้รับบริการอีกคนหนึ่ง อาจต้องการข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งบริการให้คำปรึกษาและบริการอื่น ๆ เพื่อให้เขาตัดสินใจเลือกได้ เพราะผู้รับบริการแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านอายุ การศึกษา ความสามารถ ความสนใจ ประสบการณ์ ซึ่งมีพื้นฐานต่างจากนักเรียนในระบบโรงเรียน กระบวนการแนะแนวจึงเน้นการนำกระบวนการคิดเป็นมาใช้เพื่อให้ผู้รับ บริการวิเคราะห์ปัญหา รู้จักแก้ปัญหาและสามารถปรับตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2531)

การจัดบริการแนะแนวสำหรับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน

การจัดบริการแนะแนวสำหรับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนนั้น เป็นความจำเป็นที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งปัญหาสำคัญต้องการได้รับการปรึกษาแนะแนวส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ปัญหาสังคมและบุคลิกภาพปัญหาทางการเงิน ปัญหาครอบครัวและปัญหาสุขภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดของนักศึกษา การศึกษาออกโรงเรียนมีดังนี้

1. ความไม่สอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายทางการศึกษากับความสามารถ
2. ความไม่สอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายทางอาชีพกับความสามารถที่มีอยู่
3. ความไม่สอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายทางการศึกษากับความสามารถอันเนื่องมาจากสุขภาพอ่อนแอ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเลือกวิชาเรียนที่ไม่เหมาะสมกับสุขภาพได้

4. ความขัดแย้งในครอบครัวส่งผลต่อการวางแผนทางการศึกษาและอาชีพ เนื่องมาจากความต้องการความเป็นอิสระ ความแตกต่างด้านบุคลิกภาพและวัย ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (วิรุฬห์ นิลโรจน์, 2530)

บุคลากรแนะแนวจะต้องรู้ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาเพื่อจะสามารถตอบสนองความต้องการได้ นอกจากนี้ผู้แนะแนวควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเสนอ ข่าวสารข้อมูล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี บุคลิกภาพดี รู้จักปรับตัวเอง มีอารมณ์มั่นคง มีความสามารถในการให้คำปรึกษา มีความประพฤติที่เหมาะสม เสียสละ และเก็บความลับได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531)

นอกจากนี้แล้วในการจัดบริการแนะแนวควรเน้นในเรื่องการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษา การประสานงานและร่วมมือกับหน่วยบริการแนะแนวอื่น ๆ พยายามสร้างเครือข่ายแนะแนวร่วมกับหน่วยงานแนะแนวในระบบโรงเรียน งานแนะแนวการศึกษา เอกชน สมาคม มูลนิธิ หน่วยงานธุรกิจ สำรวจและติดตามผลนักศึกษาเพื่อติดตามผลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว (ทองอยู่ แก้วไทรชะ, 2533) สำหรับกิจกรรมในการจัดบริการแนะแนวสำหรับศึกษาศึกษานอกโรงเรียนนั้น โมห์หมัด อับดุลกาเดร์ และ สมจิตร์ สร้อยสุรียา (2520) และวิรุพท์ นิลโรจน์ (2530) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการแนะแนวที่ผู้แนะแนวควรดำเนินการมีดังนี้

1. จัดทำประวัติส่วนตัวของนักศึกษาแต่ละคนอย่างละเอียด โดยทำเป็นระเบียบ สะสม เพื่อทราบข้อมูล
2. มีการติดต่อประสานงานกับครู เพื่อทราบข้อมูลของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ และร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักศึกษา
3. เก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับตลาดแรงงาน โอกาสศึกษาต่อ และเสนอแนวทางใหม่ของสถานศึกษาด้วยการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ หรือ ปัจฉิมนิเทศนักศึกษาที่จบแล้ว
4. ให้แนวทางหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยนักศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาด้วยตนเองว่าจะเลือกประกอบอาชีพใด เลือกเรียนวิธีใด และวิธีใดดีที่สุด
5. ให้แนวทางการศึกษาที่เหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่สอดคล้องหรือเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของนักศึกษา
6. จัดแหล่งเงินทุนสนับสนุนการเรียน สำหรับนักศึกษาบางคนตามความเหมาะสม
7. สำรวจและติดตามผลด้านการเรียน ปัญหา ความต้องการ และความสนใจของนักศึกษาแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะตลอดเวลาที่ศึกษาในสถานศึกษา

ดังนั้นการจัดบริการแนะแนวสำหรับนักศึกษาศึกษานอกโรงเรียนควรคำนึงถึงความต้องการการแนะแนวของนักศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้แนะแนวที่จะต้องจัดบริการแนะแนวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ซึ่งบริการแนะแนวที่จัดควรประกอบด้วย บริการสำรวจข้อมูล

เป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผลและสิ่งสำคัญประการหนึ่งของผู้แนะแนวคือ ต้องไม่เป็นผู้ตัดสินใจเองหรือปฏิบัติเอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เหรียญ แก้วประการ (2526) ได้ศึกษาบทบาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ ครูสอนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตการศึกษา 8 โดยแบ่งบทบาทออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการปกครอง ด้านบริหารอบรมและแนะแนว ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านมนุษยสัมพันธ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนะต่อบทบาทในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านบริหารอบรมและแนะแนว ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่นักศึกษามีทัศนะอยู่ในระดับปานกลาง

อรพรรณ สมานทรัพย์ (2528) ได้ศึกษาบทบาทที่คาดหวังและที่ปฏิบัติจริงในด้านการเรียนการสอนของครูประจำกลุ่มการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 ทางวิทยุและไปรษณีย์ ตามการรับรู้ของตนเอง ผู้บริหารและผู้เรียนในเขตภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมาเรียนเพราะมีเวลาว่าง สนใจหาความรู้เพิ่มเติมและต้องการยกระดับการศึกษาให้ดีขึ้น แต่การเรียนการสอนของครูประจำกลุ่มตามความคิดเห็นของผู้บริหารเห็นว่าครูประจำกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ยังไม่เต็มที่ อาจเนื่องมาจากอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ เช่น ความไม่สนใจหรือความไม่พร้อมของผู้เรียนหรือครูประจำกลุ่มอาจจะไม่เข้าใจหรือเห็นความสำคัญอย่างแท้จริง เป็นต้น สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีบทบาทที่น่าสนใจซึ่งผู้บริหารและครูประจำกลุ่มต่างคาดหวังว่าครูประจำกลุ่มควรปฏิบัติในเกณฑ์มากที่สุด คือ ในครั้งแรกของการพบกลุ่มครูประจำกลุ่มจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และวิธีการของการพบกลุ่มให้มีความเข้าใจตรงกันให้เห็นความสำคัญของกระบวนการกลุ่ม และครูประจำกลุ่มจะต้องปฏิบัติตนเป็นกันเองกับผู้เรียน ให้ความใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษาที่ดีกับผู้เรียน ถ้าครูประจำกลุ่มปฏิบัติตนได้ย่อมจะทำให้การเรียนการสอนทางวิทยุและไปรษณีย์ บรรลุผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ

สุพจน์ เขียวชล (2529) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ประจำกลุ่มและนักศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของอาจารย์ประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ประจำกลุ่มเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของอาจารย์ประจำกลุ่ม การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก ในด้านการวางแผนพบกลุ่ม ด้านการแนะแนว

และการแก้ปัญหา ด้านกระบวนการกลุ่ม ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์มาก สำหรับนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของ อาจารย์ประจำกลุ่มในด้านการวางแผนการพบกลุ่ม ด้านการแนะแนวและแก้ปัญหา และด้าน กระบวนการกลุ่ม อยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านการประเมิน ผลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และทั้งผู้บริหาร อาจารย์ประจำกลุ่ม นักศึกษามีความเห็น ว่า อาจารย์ประจำกลุ่มควรมีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ทุกด้าน นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ประจำกลุ่ม และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของ อาจารย์ประจำกลุ่ม แตกต่างกัน ทุกด้าน

ชาญ นพรัตน์ (2534) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์บริการแนะแนว การศึกษาและอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและ อาจารย์แนะแนว จำนวน 10 คน ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่ได้รับคัดเลือกให้ เป็นศูนย์แนะแนวดีเด่น 5 แห่ง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ชัยภูมิ นนทบุรี นราธิวาส และฉะเชิงเทรา) ผลการวิจัยพบว่าในการให้บริการแนะแนวอาชีพใน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้จัดให้มีการให้บริการสำรวจข้อมูล การจัดบริการข่าวสาร ข้อมูล การให้บริการให้คำปรึกษา ให้บริการการตัดสินใจ และบริการติดตามผลอาชีพ ส่วน สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดบริการแนะแนวอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด พบว่า ไม่มีงบประมาณโดยตรงเฉพาะในงานแนะแนว ขาดบุคลากรที่มีวุฒิทางแนะแนว ขาดยานพาหนะ ครุภัณฑ์

แสงจันทร์ อินทนนท์ (2534) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์แนะแนว การศึกษาและอาชีพที่จัดขึ้นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง และ ศึกษาความต้องการ ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพต่อการจัดบริการแนะแนวอาชีพโดย สอบถามครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานในศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพในศูนย์การศึกษานอก โรงเรียน จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง 8 จังหวัด และศูนย์ฝึกอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัด ปราจีนบุรี รวม 162 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานในศูนย์แนะแนว

ครูแนะแนวส่วนใหญ่จบปริญญาตรี เคยผ่านการอบรมหรือศึกษาวิชาการ แนะแนวมาแล้ว มีหน้าที่รับผิดชอบงานอื่นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และไม่มี บุคลากรอื่นมาช่วยงานแนะแนว ครูแนะแนวจัดทำแผนงานโครงการแนะแนวและปฏิทิน

ปฏิบัติงาน โครงการส่วนใหญ่เป็นการขยายเครือข่ายแนะแนว และเพิ่มจำนวนผู้รับบริการแนะแนว

ทุกศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในภาคนี้มีศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพเป็นเอกเทศ มีการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพแต่ยังจัดได้น้อยและไม่ทั่วถึง ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดบุคลากรช่วยงานแนะแนว ครูแนะแนวยังขาดความรู้ทางการแนะแนวนอกโรงเรียน ขาดอุปกรณ์ สื่อประกอบการแนะแนว ขาดงบประมาณ และมีปัญหาการติดตามผลนักศึกษาหลังเรียนจบแล้ว

2. ความต้องการบริการแนะแนวได้พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยมาใช้บริการแนะแนวและนักศึกษามีความต้องการบริการแนะแนวอาชีพมาก มีความต้องการบริการข่าวสารข้อมูลทางอาชีพเพื่อให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือต้องการให้ครูแนะแนวจัดบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และต้องการคำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

3. ความพึงพอใจในบริการแนะแนว นักศึกษาที่มาใช้บริการแนะแนวของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพมีความพึงพอใจในบริการแนะแนวอาชีพอยู่ในเกณฑ์สูง และเห็นว่า ศูนย์แนะแนวมีประโยชน์ต่อนักศึกษา มีความพึงพอใจในการจัดบริการข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพใหม่ ๆ หรืออาชีพที่น่าสนใจ และพึงพอใจในการจัดให้มีวันพบผู้รู้ หรือผู้สำเร็จในงานอาชีพมาบรรยายเกี่ยวกับอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

ฉวีรัตน์ ศิริสุขอุดม (2535) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาทางไกลเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวทั้ง 4 บริการ คือ บริการสำรวจข้อมูลตนเอง บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษาและบริการจัดวางตัวบุคคลของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคกลาง โดยใช้แบบสอบถามนักศึกษาทางไกล 440 คน พบว่า การจัดบริการแนะแนวทั้ง 4 บริการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในระดับปานกลางทุกบริการ และนักศึกษาทางไกลเพศชาย และเพศหญิง นักศึกษาทางไกลที่มีอายุ 13-18 ปี และ 19-35 ปี นักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาทางไกลที่เป็นโสดและสมรสแล้ว นักศึกษาทางไกลที่ประกอบอาชีพแล้ว และยังไม่ประกอบอาชีพ มีความคิดเห็นว่าการจัดบริการแนะแนวทั้ง 4 บริการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุจิตรา จันทรวिकास (2536) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูประจำกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านการแนะแนวและการแก้ปัญหา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ด้าน ชุรการของกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม ด้านการประเมินผล ตามการรับรู้ของผู้ดำเนินงาน ครูประจำกลุ่มและนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดำเนินงาน ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษาในเขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1/2536 จำนวน 436 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้ดำเนินงานและครูประจำกลุ่ม เกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ด้านการแนะแนว และการแก้ปัญหา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านชุรการของกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม ด้านการประเมินผล อยู่ในเกณฑ์มาก สำหรับนักศึกษาที่มีความคิดเห็นด้านการแนะแนวและการแก้ปัญหา ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านชุรการของกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม ด้านการประเมินผลอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. ผู้ดำเนินงาน ครูประจำกลุ่ม และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ในด้านการแนะแนวและการแก้ปัญหา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านชุรการของกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม

กิตติศักดิ์ พันธุ์โอภาส (2537) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนวและผู้รับบริการแนะแนว ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดทั่วประเทศ ที่มีต่อคุณลักษณะของอาจารย์แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน 7 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการประสานงาน ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ ด้านทักษะในการให้คำปรึกษาแนะแนว และได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของอาจารย์แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน พร้อมกับจัดลำดับความสำคัญของ คุณลักษณะทั้ง 7 ด้าน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนว จำนวน 444 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวน ทิศทางเดียว เปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของนิวแมนคูลส์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารอาจารย์แนะแนวและผู้รับบริการมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของอาจารย์แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 7 ด้าน แตกต่างกัน

2. คุณลักษณะทั้ง 7 ด้านที่ผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน เรียงตามลำดับความสำคัญ จาก 1-7 ได้ดังนี้

- 2.1 ด้านคุณธรรมและความประพฤติ
- 2.2 ด้านความรับผิดชอบ
- 2.3 ด้านทักษะในการให้คำปรึกษาแนะแนว
- 2.4 ด้านบุคลิกภาพ
- 2.5 ด้านความรู้ และด้านการประสานงาน
- 2.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ครูประจำกลุ่มเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนนอกโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและขณะเดียวกันในแผนการศึกษาของโรงเรียนระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) สืบเนื่องมาถึงแผน ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ไม่ได้ระบุให้มีฝ่ายแนะแนวขึ้น เพราะฉะนั้นครูประจำกลุ่มจึงมีภาระหน้าที่หนักขึ้น ดังนั้นจึงเห็นความจำเป็นที่ครูประจำกลุ่มควรได้รับความสนใจ โดยเฉพาะในงานที่เพิ่มขึ้น คือ บริการด้านแนะแนว 5 บริการ ได้แก่ บริการสำรวจข้อมูลตนเอง บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล ซึ่งจะเห็นได้ว่า งานบริการแนะแนวมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งครูประจำกลุ่มต้องให้บริการต่อนักศึกษา โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกลุ่มเป้าหมายที่มาก และสภาพความเป็นอยู่อีกทั้งระดับการศึกษาต่ำกว่าภาคอื่น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ครูประจำกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญศึกษา วิถีเรียนทางไกล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพและปัญหาในการให้บริการ แนะแนวมากน้อยแค่ไหน อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย